

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСІЙОВИЧА ЯРЕМЕНКА

2 липня 2005 р. пішов з життя відомий український соціолог, голова правління Українського інституту соціальних досліджень Яременко Олександр Олексійович, завідувач відділу моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій Інституту економічного прогнозування НАН України.

Для тих, кому випало працювати разом з Олександром Олексійовичем, завжди було дивним, звідки він черпав енергію творити і здійснювати те, що він встиг зробити. Для нього, здавалося, не було неможливого. Він спресовував час і вчив діяти швидко, але надійно та доброякісно. Він понад усе ставив чесність, справедливість, надійність, ефективність, добропорядність, професійну етику. Це були його вимоги до себе, до своїх друзів, колег, до соціологічних досліджень, до виконання різноманітних проектів.

Олександр Олексійович народився 3 червня 1949 р. в м. Паранайськ Сахалінської області у сім'ї військовослужбовця. Через кілька років сім'я повернулася на батьківщину своїх пращурів – на Україну. У 1971 р. О. О. Яременко закінчив Київський політехнічний інститут і розпочав свій трудовий шлях. Працював інженером науково-дослідного інституту, служив в армії, працював у комсомолі, в тому числі заступником завідувача відділу ЦК ЛКСМУ. У 1989 р. захистив дисертацію і здобув учений ступінь кандидата економічних наук. З цього часу розпочинається його науково-педагогічна, викладацька діяльність. Він працював заступником директора республіканської комсомольської школи, проректором інституту підвищення кваліфікації кадрів та активу при ЦК ЛКСМ України, директором науково-дослідного центру проблем молоді ЦК ЛКСМУ (МДС). У 1991 р. О. О. Яременко очолив створений Кабінетом Міністрів України Український науково-дослідний інститут проблем молоді, з 1997 р. це – Український інститут соціальних досліджень, а з 2001 р. – Державний інститут проблем сім'ї та молоді. Завдяки зусиллям, організаторським здібностям, ґрунтовній науково-теоретичній підготовці Олександр Олексійович зумів створити науково-дослідну установу, яка зажила доброї слави і вагомих успіхів у розробці та реалізації великої кількості програм та проектів, спрямованих на вирішення проблем сімей, дітей та молоді. З нагоди десятиріччя інститут було нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Обравши сферою наукових інтересів соціологічний вимір соціальних процесів, вивчення гострих питань соціального розвитку українського суспільства, Олександр

Олексійович докладав величезних зусиль для створення потужної соціологічної служби, якою і став Український інститут соціальних досліджень. Добре усвідомлюючи важливість якості соціологічної інформації, він з особливою дбайливістю, любов'ю і вимогливістю формував та підтримував постійно діючу національну мережу інтерв'юерів, особисто знав усіх керівників регіональних осередків.

О. О. Яременко активно сприяв відродженню та становленню Соціологічної асоціації України, був обраний її віце-президентом, став ініціатором проведення шкіл молодих соціологів та активно залучався до їх роботи. Глибоко розуміючи особливу роль соціології як науки у функціонуванні суспільства, він вважав за важливе і необхідне постійно доносити результати соціологічних досліджень до керівників держави, міністерств та відомств, політичних сил, засобів масової інформації, громадськості та наполегливо шукав шляхи й канали для здійснення такого інформування.

У квітні 2005 р. О. О. Яременко перейшов на роботу в Інститут економічного прогнозування Національної академії наук України, очоливши новоутворений відділ моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій. Водночас він залишався головою правління громадської організації „Український інститут соціальних досліджень”, головним редактором журналу „Український соціум”.

Олександр Олексійович був одним з провідних в Україні та відомих за кордоном учених із соціології, автором понад 100 опублікованих наукових праць, у тому числі у закордонних виданнях. Був одним з перших в Україні, хто почав системно і широко займатися моніторингом соціальних процесів, зокрема у сфері електоральної поведінки різних категорій населення, у галузі соціології дитинства, молоді та сім'ї, запропонував соціологічні методи виміру зайнятості населення, рівня безробіття, структури зайнятості. Під керівництвом О. О. Яременка створена значна база емпіричних соціологічних даних щодо настроїв, орієнтацій та становища молоді, дітей, жінок та сімей. Він є засновником соціології дитинства, заклав підґрунтя систематичному вивченню соціальних проблем дитинства та окремих груп дітей, в тому числі дітей-сиріт, дітей-інвалідів, дитячої праці в Україні, особисто докладав великих зусиль для практичного вирішення соціальних проблем сім'ї, дітей та молоді.

О. О. Яременко одним з перших в Україні запропонував соціологічні методи вимірювання зайнятості населення, рівня безробіття, структури зайнятості, в тому числі в тіньовому секторі. Розробив методики та запровадив підготовку Державних доповідей про становище молоді, дітей та сімей як інтегрованих документів оцінки, аналізу та узагальнення, що базуються на статистичних та соціологічних даних, запровадив у практику використання соціологічних даних для визначення актуальних проблем розвитку суспільства в перехідний період і прийняття ефективних управлінських рішень у галузі соціальної політики і підтримки окремих соціально-демографічних груп населення. Слід відзначити його внесок і в розробку теоретичних підходів наукового супроводу соціальних проєктів та впровадження їх на практиці.

Під його керівництвом та за його участі були підготовлені, зокрема, такі наукові праці: “Молодь України у дзеркалі соціально-економічних та політичних трансформацій суспільства (соціологічний вимір)” (1996); “Проблеми розвитку демократії та забезпечення рівних прав для жінок та чоловіків в Україні трансформаційного періоду” (1998); “Рівень розповсюдження та структура вживання алкоголю та інших наркотичних речовин серед підлітків в Україні: соціологічний вимір” (1998); “Дитяча праця в Україні” (2000); “Про становище сімей в Україні (Державні доповіді за підсумками 1999, 2000, 2001, 2002, 2003

років)”; “Про становище молоді в Україні (Державні доповіді за підсумками 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003 років)”; “Про становище дітей в Україні (Державні доповіді за підсумками 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003 років)”; “Молодь України в дзеркалі соціології” (2001); “Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів” (2002); “Соціально-економічні наслідки епідемії ВІЛ/СНІДу в Україні: нові прогнози” (2003); “Зайнятість молоді з функціональними обмеженнями” (2003).

Був він також одним із авторів низки проектів законів України, інших законодавчих та нормативних актів, державних програм, очолював авторські колективи з підготовки щорічних доповідей Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні, державних доповідей про становище сім’ї та про становище дітей в Україні. За його активної участі в Україні було реалізовано ряд широкомасштабних соціально важливих програм, зокрема українсько-канадський проект „Молодь за здоров’я”, створення перших дитячих будинків сімейного типу та ін.

О. О. Яременко був членом Національної ради з питань молодіжної політики при Президентів України, Громадської ради експертів із внутрішньополітичних питань при Президентів України, Колегії Міністерства України у справах сім’ї та молоді, віце-президентом Соціологічної асоціації України, членом редколегії ряду видань, у тому числі й міжвідомчого наукового збірника „Зайнятість та ринок праці”.

За самовіддану працю, високий професіоналізм О. О. Яременко нагороджений орденом „За заслуги” III ступеня, орденом „Знак пошани”, медаллю „В пам’ять 1500-річчя м. Києва”, йому присвоєно почесне звання „Заслужений працівник народної освіти України”.

На адресу Українського інституту соціальних досліджень, редколегії журналу „Український соціум” надійшло багато телеграм та листів від державних, громадських установ та організацій, наукових колективів, колег, друзів з висловленням щирого співчуття у зв’язку з кончиною О. О. Яременка. Тут подаємо лише деякі з них.

ТЕЛЕГРАМА Президента України

Співробітникам Українського інституту соціальних досліджень. Прийміть мої щирі співчуття у зв’язку з важкою для всіх нас втратою, смертю відомого вченого, керівника Українського інституту соціальних досліджень, члена Національної ради з питань молодіжної політики при Президентів України, члена колегії Державного комітету України у справах сім’ї та молоді, дбайливого чоловіка та батька, Яременка Олександра Олексійовича.

Життєвий шлях Олександра Олексійовича – його багаторічна праця, завжди будуть прикладом самовідданого служіння науці, вірності професійному обов’язку, уважності та чуйності у ставленні до колег. Україна завдячує йому за розробку та зусилля, спрямовані на реалізацію низки наукових напрямів. Зокрема Олександр Олексійович став фундатором соціології дитинства, системного вивчення соціальних проблем дитинства, дитячої праці в Україні.

Він був одним з авторів проекту Декларації про загальні засади державної молодіжної політики в Україні, проектів законів України про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні, про молодіжні та дитячі громадські організації, про соціальну роботу з дітьми та молоддю, низки інших законодавчих та нормативних актів, державних програм. Світла пам'ять про Олександра Олексійовича, провідного українського вченого та добру людину, назавжди залишиться в наших серцях.

*Президент України
Віктор Ющенко*

**ТЕЛЕГРАМА
посольства Російської Федерації**

С большой скорбью восприняли известие о преждевременной кончине вашего коллеги, председателя правления Украинского института социальных исследований Александра Алексеевича Яременко.

Ушел из жизни человек, оказавший огромное воздействие на развитие и изучение социальных процессов в Украине, профессионал с большой буквы, человек, чья неумная энергия, широта знаний, высокий интеллект притягивали многих людей.

Талантливый организатор, настоящий руководитель и одновременно порядочный, чуткий и добрый человек. Поистине невозможная потеря.

В этот день с уважением склоняем голову перед светлой памятью Александра Алексеевича и просим передать соболезнования семье и близким покойного.

*Чрезвычайный и полномочный посол
Российской Федерации в Украине,
Специальный представитель
Президента Российской Федерации
по развитию торгово-экономических
отношений с Украиной
В. Черномырдин*

**ТЕЛЕГРАМА
директора проекту “Молодь за здоров’я”,
Канадського товариства міжнародної охорони здоров’я**

It is with a very sad heart and spirit that I am writing this message to all of you.

On behalf of the Canadian Society for International Health, and all the Canadian organizations, professionals and friends who have met and worked with Olexandre Yaremenko, I express my deepest sympathy. We are sending our prayers to Ukraine – on the lose of a wonderful ambassador who strengthened Canadian and Ukrainian relationships through working with youth and health promotion. We pray for the Youth for Health team who has lost their father, and to

З важким серцем, сповненим глибокого смутку, пишу цього листа всім вам.

Від імені Канадського товариства міжнародної охорони здоров’я, а також усіх канадських організацій, фахівців і друзів, хто мав нагоду зустрічатися і співпрацювати з Олександром Яременком, висловлюю мої найглибші співчуття. Ми шлемо свої молитви до України, яка втратила чудового посланця доброї волі, який багато зробив для розбудови канадсько-українських стосунків на ниві формування здорового способу життя молоді. Ми молимося за ко-

Olexandre Yaremenko's family, and friends who will miss a pillar of strength.

Canada applauds Olexandre Yaremenko for his tireless duty towards health promotion and youth. He set a standard not only in Ukraine but internationally and his work will not be forgotten. His ability to motivate and encourage all professionals and many youth is an example to us all. His legacy will live on.

On a personal note, I will truly miss a great friend. We were a team. I was with him just a few weeks ago where I informed him that I do not have any brothers but if I did, I would want that brother to be him.....

And Olexandre replied..... "... and I, Paulette, do not have any sisters but if I could have a sister it would be you."

So my brother Olexandre, thank you for being the human being you were. A professional of the highest order, a friend to our youth in Ukraine and Canada, and a special person in my life - yesterday, today and always. Until we meet again.

May God be with Olexandre as he is now at peace resting from his journey here on earth. May God bless his family, friends and colleagues with love and gentleness at this time of sorrow.

God bless you all.

*Paulette Schatz,
Project Director, Youth for Health,
Canadian Society for International Health
Ottawa, Ontario*

манду проекту "Молодь за здоров'я", яка втратила свого патрона, а також за родину Олександра Яременка та його друзів, які втратили підтримку і опору.

Канада захоплюється Олександром Яременком за його відданість справі формування здорового способу життя дітей та молоді. Він започаткував високі стандарти не лише для України, а й для міжнародної співпраці, і його внесок залишиться з нами назавжди. Ми завжди пам'ятатимемо Олександра, його здатність переконувати і залучати до співпраці високих професіоналів і молодь. Він завжди буде для нас прикладом для наслідування. Ми продовжуватимемо справу його життя.

Від себе особисто хочу сказати, що я втратила справжнього друга. Ми були одною командою. Я бачила його всього кілька тижнів тому. Ми розмовляли, і я сказала, що в мене ніколи не було брата. Та якби він був, то я хотіла б що це був Олександр... А він відповів мені, що ніколи не мав сестри, але якщо мав би, то хотів би щоб його сестрою була я.

Брате Олександр, дякую тобі, що ти був у моєму житті. Професіонал найвищого рівня, справжній друг молоді України і Канади, особлива людина в моєму житті – був учора, сьогодні і будеш завжди. Поки ми не зустрінемося знову.

Нехай Господь буде з Олександром там, де він зараз спочиває від земних турбот. Хай Бог освятить своїм благословенням його родину, друзів і колег в цей важкий час великого смутку. Нехай Господь не полишає вас усіх.

*Полетт Шатц,
директор проекту "Молодь за здоров'я",
Канадське товариство міжнародної
охорони здоров'я
Оттава, Онтаріо*

ТЕЛЕГРАМА
Агентства “Martin Group”

Шановні панове!

Дозвольте висловити Вам щире співчуття в зв'язку з передчасною смертю Олександра Олексійовича.

Олександр Олексійович зробив значний внесок в становлення та розвиток української соціологічної науки. Особливо ж важлива та цінна для суспільства його робота в галузі соціології дитинства, соціології молоді та сім'ї, теорії та методики соціальної роботи.

В історії української соціології Олександр Олексійович завжди посідатиме чільне місце.

Сумуємо разом з Вами.

*Від імені співробітників
Агентства „Martin Group”
Директор департаменту
Політичного консалтінгу МАРТИН ГРУП
Т. Березовець*

ТЕЛЕГРАМА
Міністерства у справах молоді, сім'ї та гендерної політики АР Крим

Коллектив Министерства по делам молодежи, семьи и гендерной политике Автономной Республики Крым скорбит в связи со скоропостижной и преждевременной кончиной Александра Алексеевича Яременко и выражает искренние соболезнования его родным и близким.

Свыше 10 лет нас связывала партнерская работа. Мы благодарны Александру Алексеевичу за большой, неоценимый, плодотворный труд, в который он вкладывал ум, сердце, всего себя без остатка.

Мы низко склоняем голову перед светлой памятью Ученого и Человека.

ТЕЛЕГРАМА
Управління у справах сім'ї та молоді Чернігівської облдержадміністрації

Управління у справах сім'ї та молоді Чернігівської облдержадміністрації глибоко сумують з приводу передчасної смерті Яременка Олександра Олексійовича. Світла пам'ять збережеться про Олександра Олексійовича, визначного науковця, одного з фундаторів української політичної науки, чуйну та порядну людину. Він завжди буде в наших серцях. Висловлюємо співчуття рідним та близьким покійного.

За дорученням колективу управління у справах сім'ї та молоді – начальник управління Б. Атрошенко